

Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie roli krajowych rad rozwoju zrównoważonego

(2008/C 120/07)

W dniach 25–26 kwietnia 2007 r. Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny postanowił, zgodnie z art. 29 ust. 2 regulaminu wewnętrznego, sporządzić opinię w sprawie:

roli krajowych rad rozwoju zrównoważonego.

Sekcja Rolnictwa, Rozwoju Wsi i Środowiska Naturalnego (Centrum Monitorowania Rozwoju Zrównoważonego), której powierzono przygotowanie prac Komitetu w tej sprawie, przyjęła swoją opinię w dniu 27 listopada 2007 r. Sprawozdawcą był Roman HAKEN.

Na 440. sesji plenarnej w dniach 12 i 13 grudnia 2007 r. (posiedzenie z 12 grudnia) Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny 115 głosami — 3 osoby wstrzymały się od głosu — przyjął następującą opinię:

1. Uwagi końcowe

1.1 Krajowe rady rozwoju zrównoważonego (KRRZ) mogą być silnym i liczącym się budowniczym rozwoju zrównoważonego, ponieważ mogą pełnić funkcje niezależnego doradcy oraz wspierać dialog ze społeczeństwem obywatelskim i zainteresowanymi stronami na temat rozwoju zrównoważonego.

1.2 Przegląd krajowych rad działających w UE daje bardzo zróżnicowany obraz. O ile rady w niektórych państwach członkowskich nie istnieją lub są nieaktywne, te z nich, które aktywne pozostają, wykazują znaczne zróżnicowanie pod względem zakresu kompetencji, składu, stopnia niezależności, posiadanych zasobów i oddziaływania.

1.3 Mając na względzie pozytywne doświadczenia państw członkowskich o „silnych” radach krajowych, EKES wzywa państwa członkowskie do wzmocnienia swoich krajowych rad rozwoju zrównoważonego bądź do stworzenia operatywnych i skutecznych rad tam, gdzie takowe jeszcze nie istnieją.

1.4 Komitet zaleca, aby rady:

- obejmowały przedstawicieli wszystkich głównych sektorów społeczeństwa zainteresowanych kwestiami rozwoju zrównoważonego,
- były w wystarczającym stopniu niezależne od rządów,
- w istotnym zakresie uczestniczyły w kształtowaniu strategii rozwoju zrównoważonego, a także w procesie monitorowania ich realizacji,
- posiadały wystarczające środki na finansowanie, tak by mogły one wnosić rzeczywistą wartość w debatę i procesy decyzyjne,
- łączyły swoje doświadczenia, wymieniały się sprawdzonymi rozwiązaniami i prowadziły otwarty dialog, zwłaszcza poprzez wzmocnienie sieci europejskich komitetów doradczych ds. ochrony środowiska i trwałego rozwoju (EEAC).

2. Kontekst opinii

2.1 Rozwój zrównoważony oznacza zaspokajanie potrzeb obecnego pokolenia bez uszczerbku dla możliwości zaspoka-

jania potrzeb przyszłych pokoleń. Jest to jeden z ogólnych celów przyświecających wszystkim strategiom i działaniom unijnym. Opiera się na zasadzie demokracji, równości płci, solidarności, praworządności i poszanowania praw podstawowych, w tym wolności i równych szans dla wszystkich.

2.2 Po konferencji ONZ w Rio de Janeiro, w 1992 r., rozwój zrównoważony stał się ogólnie uznaną dziedziną polityki. Także idea utworzenia organów doradczych, takich jak KRRZ, narodziła się w wyniku konferencji w Rio de Janeiro. W Agendzie 21, kolejnym owocu tej konferencji, stwierdza się, że: „krajową strategię rozwoju zrównoważonego należy tworzyć przy jak najszerzym udziale (zainteresowanych stron)”, a w zaleceniach z konferencji w Johannesburgu w 2002 r. również wezwano do utworzenia rad rozwoju zrównoważonego.

2.3 Pierwsza strategia UE dotycząca rozwoju zrównoważonego przyjęta została w Göteborgu w 2001 r. Aby stworzyć bardziej wszechstronną i skuteczniejszą strategię, Komisja rozpoczęła w 2004 r. jej przegląd, a w czerwcu 2006 r. Rada przyjęła odnowioną strategię na rzecz rozwoju zrównoważonego dla rozszerzonej Unii Europejskiej⁽¹⁾. Celem tej odnowionej strategii jest osiągnięcie długoterminowego zaangażowania Europy w realizację celu rozwoju zrównoważonego.

2.4 W wyniku zaleceń z konkluzji ONZ i późniejszych unijnych, w latach 90. w wielu krajach zaczęły powstawać krajowe rady rozwoju zrównoważonego. Ich głównym celem było zapewnienie skutecznego wdrożenia Agendy 21 i zasad rozwoju zrównoważonego. Niektóre rządy powołały międzyministerialne organy koordynacji (np. węgierska Komisja Rozwoju Zrównoważonego, w 1993 r.), inne zdecydowały się na organy mieszane jak fińska Krajowa Komisja Rozwoju Zrównoważonego (1993), a jeszcze inne utworzyły rady z udziałem społeczeństwa obywatelskiego, jak belgijska Rada Narodowa (1993) czy brytyjski Okrągły Stół ds. Rozwoju Zrównoważonego (1994). Inne państwa poszły w ich ślady: niektóre z wcześniej utworzonych organów zostały przekształcone, a inne ostatecznie rozwiązane.

⁽¹⁾ Strategia UE dotycząca trwałego rozwoju, konkluzje Rady, 26 czerwca 2006 r.

2.5 W odnowionej strategii UE stwierdza się, że: „Państwa członkowskie powinny rozważyć wzmocnienie krajowych komitetów doradczych ds. trwałego rozwoju, w których skład wchodzić rozmaite zainteresowane podmioty, lub powołanie takich komitetów, jeżeli jeszcze nie istnieją, w celu stymulowania rzeczowych dyskusji, służenia pomocą w opracowywaniu krajowych strategii trwałego rozwoju lub udziału w ocenach postępów na poziomie krajowym i unijnym. Krajowe komitety ds. trwałego rozwoju mają za zadanie zwiększenie zaangażowania społeczeństwa obywatelskiego w kwestie trwałego rozwoju i wzmocnienie powiązań między różnymi politykami i poziomami polityki, także poprzez wykorzystanie tworzonej przez nie sieci europejskich komitetów doradczych ds. ochrony środowiska i trwałego rozwoju (EEAC)”.

2.6 W wielu państwach członkowskich ustanowiono obecnie krajowe rady rozwoju zrównoważonego, zważywszy jednak na historyczne różnice pomiędzy nimi, krajowe rady przyjmują bardzo różne formy w poszczególnych państwach UE. W 24 państwach członkowskich istnieją różne rodzaje rad odpowiedzialnych za rozwój zrównoważony lub politykę ochrony środowiska, z czego w ośmiu krajach powołano odrębne rady rozwoju zrównoważonego, a w kolejnych sześciu funkcjonują rady ochrony środowiska z udziałem zainteresowanych stron lub ekspertów, których zakres działania obejmuje rozwój zrównoważony. W innych krajach działają rządowe organy koordynacji zwane radami, a w niektórych z nich zasiadają przedstawiciele społeczeństwa obywatelskiego. Niektóre z tych rad nie są aktywne. W pewnych krajach, których regiony posiadają znaczną władzę, w uzupełnieniu do rad krajowych powołano rady regionalne. Gwałtowny wzrost liczby tych rad wskazuje na ich potencjał i możliwość wniesienia wkładu w proces kształtowania polityki i debaty ogólnospołecznej.

2.7 Celem niniejszej opinii jest analiza roli krajowych rad rozwoju zrównoważonego, zakresu ich kompetencji, składu, zasobów, metod pracy, a przede wszystkim tego, jak angażują one społeczeństwo obywatelskie. Do pewnego stopnia celem niniejszej opinii jest również zbadanie skuteczności tych rad, biorąc pod uwagę fakt, że podobna ocena narażona jest zawsze na brak obiektywizmu. Ocena ta oparta jest głównie o wyniki badań przeprowadzonych przez sieć europejskich komitetów doradczych ds. ochrony środowiska i trwałego rozwoju (EEAC) ⁽²⁾, odpowiedzi na kwestionariusz rozesłany przez EKES do kilku krajowych punktów kontaktowych i KRRZ oraz szeregu organizacji społeczeństwa obywatelskiego. Ponadto przeprowadzono szereg wywiadów z przedstawicielami KRRZ i społeczeństwa obywatelskiego.

3. Przegląd krajowych rad rozwoju zrównoważonego

3.1 Poniższy przegląd krajowych rad rozwoju zrównoważonego wskazuje na ich niezwykle zróżnicowany charakter.

Zakres kompetencji rad

3.2 Można określić cztery główne zadania KRRZ. Są to:

- doradzanie organom rządowym (poprzez uczestnictwo w tworzeniu strategii rozwoju zrównoważonego i opracowywanie sprawozdań dotyczących konkretnych polityk);

⁽²⁾ Zob. lista głównych źródeł informacji na końcu dokumentu.

- śledzenie postępów we wdrażaniu strategii rozwoju zrównoważonego lub w osiąganiu konkretnych celów, i zwracanie uwagi na niedociągnięcia;
- zachęcanie do dialogu i konsultacji ze społeczeństwem obywatelskim (podczas pracy rad, dzięki uczestniczącym w nim przedstawicielom społeczeństwa obywatelskiego, poprzez ułatwianie ich dialogu z rządem);
- komunikowanie o rozwoju zrównoważonym (poprzez organizację imprez i wydarzeń oraz publikację informacji na temat rozwoju zrównoważonego na stronach internetowych, w mediach itp.).

3.2.1 Nie wszystkie rady w państwach członkowskich realizują te cztery zadania. W niektórych państwach zakres kompetencji rad jest o wiele bardziej ograniczony, a w innych, mimo iż powierzono radom te zadania, są one realizowane jedynie częściowo lub wcale. Odzwierciedla to również fakt, że niektóre rady zbierają się niezwykle rzadko (dwa, trzy razy do roku). Inne spotykają się częściej i posiadają dodatkowe grupy robocze (szczególnie skuteczne wydają się grupy robocze powołane w formie zespołów pracujących nad konkretnym projektem, a nie statyczne grupy koncentrujące się na jednym zagadnieniu tematycznym). W niektórych państwach członkowskich rady mogą uczestniczyć w opracowaniu krajowych strategii rozwoju zrównoważonego na wczesnym etapie, a w innych proszone są o zdanie bardzo późno lub wcale. Liczba opracowywanych sprawozdań waha się od zera do dziesięciu rocznie. Rady o ustalonej pozycji systematycznie współpracują z zainteresowanymi stronami oraz regularnie organizują wydarzenia publiczne i spotkania ekspertów.

Wielkość i skład rad

3.3 Krajowe rady rozwoju zrównoważonego różnią się między sobą wielkością i składem: liczba członków waha się od 15 osób, jak ma to miejsce w Niemczech, do 78, 81 czy 90 osób, jak w przypadku odpowiednio Belgii, Finlandii czy Francji. W większości rad zasiadają przedstawiciele społeczeństwa obywatelskiego (świata biznesu, związków zawodowych, organizacji pozarządowych i instytutów badawczych). W innych uczestniczą także przedstawiciele różnych departamentów rządowych. W niektórych wypadkach rządowy organ koordynacji nazwano radą, a w jego skład może wchodzić niewielka liczba przedstawicieli zainteresowanych stron. Często reprezentowany jest także samorząd lokalny i regionalny. Kilka organizacji społeczeństwa obywatelskiego wyraziło swoje niezadowolenie z powodu niewystarczającego zaangażowania społeczeństwa obywatelskiego w prace krajowych rad i ogólnie w procesy związane z rozwojem zrównoważonym.

Skala niezależności

3.4 Jako że rady są ustanawiane i finansowane z ramienia rządów, są od nich z tego względu zależne. Aby zdobyć poważanie zarówno wśród organów rządowych jak i organizacji społeczeństwa obywatelskiego, rady muszą osiągnąć pewien poziom niezależności, a uzyskanie odpowiedniej równowagi jest trudnym zadaniem. Różne są procedury selekcji, ale ogólnie rzecz biorąc to rządy mianują jej członków, najczęściej w

oparciu o kandydaty wytypowane przez organizacje społeczeństwa obywatelskiego reprezentowane w radzie. Kolejną kwestią jest personel administracyjny rady: w niektórych krajach składa się on z pracowników organizacji rządowych. Może to ograniczać niezależność rady. Ponadto, niektórym radom przewodniczy członek rządu.

Zasoby

3.5 Rady dysponują zróżnicowanymi zasobami, zarówno w zakresie kadr jak i środków budżetowych. W niektórych krajach, gdzie sekretariatem zajmuje się ministerstwo, do dyspozycji jest tylko jeden administrator, który często nie poświęca całego czasu pracy na rzecz rady. Łączna liczba pracowników administracji waha się od mniej niż jednej do około dwudziestu osób. Największy zespół posiada rada brytyjska zatrudniająca 58 pracowników. Nie wszystkie rady posiadają własny budżet. Zasoby budżetowe wahają się od mniej niż 100 tys. do około 1 mln EUR, za wyjątkiem rady brytyjskiej, która dysponuje budżetem 5,5 mln EUR.

Wpływ

3.6 Ocena oddziaływania prac rad nie jest łatwa, ale z uzyskanych informacji można wyciągnąć kilka wniosków. Można przykładowo zauważyć, że w kilku krajach posiadających radę o silnym umocowaniu, znaczna część zaleceń rady była uwzględniana w polityce rządu, zwłaszcza w odniesieniu do krajowej strategii rozwoju zrównoważonego. Niektóre rady cieszą się wyraźnie dobrym dostępem do ministrów i departamentów rządowych i regularnie konsultowane są podczas procesu kształtowania polityki. Inne trzymane są na dystans. Można również stwierdzić, że niektórym radom udało się dotrzeć do dużej grupy zainteresowanych stron i szerszych grup społeczeństwa dzięki organizowanym przez nie, licznie odwiedzanym wydarzeniom, a tym samym zapewniając większe zaangażowanie społeczeństwa obywatelskiego w procesy związane z rozwojem zrównoważonym.

Ocena

3.7 Krajowe rady rozwoju zrównoważonego mogą być silnym i liczącym się budowniczym rozwoju zrównoważonego. Mogą pełnić funkcje niezależnego doradcy i dostarczać szerokiego spektrum wiedzy; mają możliwość wspierania dialogu ze społeczeństwem obywatelskim i zainteresowanymi stronami; mogą odgrywać istotną rolę w śledzeniu postępów na rzecz długoterminowych celów rozwoju zrównoważonego i pełnić cenne funkcje, kwestionując postępy, o ile nie są one wystarczające.

3.8 O ile rady w niektórych państwach członkowskich nie istnieją lub są nieaktywne, te z nich które są aktywne, wykazują znaczne zróżnicowanie pod względem zakresu kompetencji, składu, stopnia niezależności, posiadanych zasobów i oddziaływania. Różne czynniki składają się na taki wynik: rozmiar i polityczna organizacja kraju, znaczenie, jakie rząd przykładają do polityki rozwoju zrównoważonego, tradycje zaangażowania społeczeństwa obywatelskiego, istnienie innych organów, których kompetencje częściowo pokrywają się z kompetencjami rady, wola rządu do przyjmowania rad ze strony innych organów itp.

3.9 Nie wszystkie państwa członkowskie w pełni wykorzystują potencjał krajowych rad. W niektórych z nich powołanie

tych rad wygląda raczej na działanie pozorne, niż faktyczną wolę uzyskania wkładu społeczeństwa obywatelskiego. Niemniej, w niektórych krajach rady te cieszą się ustaloną pozycją, która współgra z ich rolą, i pozwala im wpływać na kształtowanie polityki.

3.10 Większość rad wydaje się nie posiadać wystarczających zasobów do wypełnienia wszystkich powierzonych im zadań. Aby zbierać materiały, analizować strategie polityczne i ich oddziaływanie, organizować posiedzenia rady i proces zaangażowania społeczeństwa, tworzyć dobrze uargumentowane i poparte informacjami sprawozdania oraz aktywnie je propagować w środowisku rządowym i innych, konieczne są znaczne zasoby ludzkie i finansowe.

3.11 W niektórych państwach członkowskich rola rządu wydaje się bardzo znacząca, np. w zakresie mianowania członków rady, liczby przedstawicieli rządu w radzie i personelu administracyjnego pracującego na rzecz rady. W takich wypadkach istnieje pewne ryzyko, że w pracach rady przeważać może stanowisko rządowe, a co za tym idzie ograniczone jest prawdopodobieństwo, że rada może odegrać znaczącą rolę w przeniesieniu uwagi rządu z krótkoterminowych rozważań natury politycznej w stronę długoterminowych celów rozwoju zrównoważonego.

3.12 Rady posiadają mieszane doświadczenia w zakresie krzewienia zaangażowania społeczeństwa obywatelskiego w kwestie związane z rozwojem zrównoważonym. Europejskie rady mogłyby się nawzajem od siebie wiele nauczyć, jeśli chodzi o rozwijanie najlepszych rozwiązań związanych z tym zagadnieniem.

3.13 W wielu kwestiach dotyczących rozwoju zrównoważonego Unia Europejska i państwa członkowskie posiadają wspólne kompetencje. Jednakże wiele rad posiada ograniczone możliwości skoncentrowania się na aspektach polityki unijnej lub wywierania jakiegokolwiek wpływu w Brukseli. Częściowo starały się one rozwiązać ten problem tworząc sieć EEAC, która staje się coraz istotniejszym rzecznikiem rozwoju zrównoważonego w Europie.

4. Zalecenia

4.1 Mając na względzie pozytywne doświadczenia państw członkowskich o „silnych” radach krajowych, EKES wzywa państwa członkowskie do wzmocnienia swoich krajowych rad rozwoju zrównoważonego bądź do stworzenia silnych rad tam, gdzie takowe jeszcze nie istnieją.

4.2 Skład mandat i funkcje krajowych rad rozwoju zrównoważonego będą się różnić w poszczególnych krajach zależnie od lokalnej sytuacji i struktur politycznych. EKES zaleca, by państwa członkowskie zwróciły szczególną uwagę na poniższe ogólne zalecenia dotyczące najważniejszych zagadnień związanych z radami.

4.2.1 Członkostwo: Krajowe rady rozwoju zrównoważonego cieszą się większym uznaniem i są bardziej wiarygodne, jeżeli obejmują przedstawicieli wszystkich głównych sektorów społeczeństwa zainteresowanych tą tematyką. Im szersze uczestnictwo, tym większe prawdopodobieństwo znalezienia rozwiązań, które spotkają się z powszechną akceptacją.

4.2.2 Mandat i wizja: Cel, jakim jest zapewnienie rozwoju zrównoważonego, wymaga od decydentów opracowania długookresowej wizji oraz uwzględniania potrzeb przyszłych pokoleń i całej planety, a także bardziej bezpośrednich kwestii politycznych w krótszej perspektywie. Krajowe rady rozwoju zrównoważonego odegrać mogą znaczącą rolę w procesie formułowania owej długookresowej wizji. By jednak były przy tym skuteczne, ich członkowie muszą mieć wizję, wpływy i pozycję w społeczeństwie oraz muszą być zdolni do zajmowania niezależnego stanowiska i kwestionowania stosowanych dotąd rozwiązań i istniejących praktyk.

4.2.3 Niezależność: Krajowe rady rozwoju zrównoważonego mogłyby silniej oddziaływać w kierunku bardziej zrównoważonego rozwoju, gdyby dysponowały wystarczającą niezależnością od rządu i gdyby mogły podejmować trudne kwestie polityczne, w zakresie których dochodzić może w pewnym stopniu do konfliktu między krótkookresowymi celami politycznymi a potrzebami rozwoju zrównoważonego w dłuższej perspektywie.

4.2.4 Zakres: Krajowe rady rozwoju zrównoważonego powinny w istotnym zakresie uczestniczyć w opracowywaniu strategii rozwoju zrównoważonego (oraz innych związanych z nimi strategii) i to już od najwcześniejszych etapów, a także w procesie monitorowania ich realizacji. Oznacza to, że powinny one wypowiadać się w wielu kwestiach dotyczących rozwoju zrównoważonego, takich jak zmiany klimatu, polityka energetyczna i transportowa, różnorodność biologiczna, problemy obszarów wiejskich i rolnictwa czy zarządzanie całą gospodarką w sposób zgodny z zasadami rozwoju zrównoważonego. Krajowe rady rozwoju zrównoważonego będą najefektywniejsze wtedy, gdy będą w stanie zarówno analizować określone zagadnienia na zlecenie rządu, jak i podejmować z własnej inicjatywy kwestie należące do innych obszarów, które uznają za istotne.

4.2.5 Dostęp do informacji: Aby krajowe rady rozwoju zrównoważonego mogły właściwie funkcjonować, trzeba zapewnić im możliwość czerpania wiedzy ze wszystkich właściwych źródeł, a zwłaszcza łatwy dostęp do informacji rządowych i zapatrywań rządu.

4.2.6 Propagowanie zaangażowania społeczeństwa obywatelskiego w kwestie rozwoju zrównoważonego: Jednym z istotnych zadań krajowych rad rozwoju zrównoważonego jest podniesienie świadomości społecznej. Mogą one służyć właściwym organom cenną pomocą we włączaniu problematyki rozwoju zrównoważonego do formalnych programów nauczania i do kształcenia nieformalnego. Ponadto mogą wspierać szersze zrozumienie dla tego rodzaju zagadnień w mediach. Publikacja przez rady dorocznych sprawozdań o stanie rozwoju zrównoważonego mogłaby zwrócić większą uwagę społeczeństwa na tę tematykę oraz zachęcać do publicznej debaty.

4.2.7 Zasoby: EKES wzywa państwa członkowskie do zapewnienia wystarczających środków na finansowanie krajowych rad, tak by mogły one realizować swoje zadania i wносить rzeczywistą wartość w debatę i procesy decyzyjne w kwestiach dotyczących rozwoju zrównoważonego.

4.2.8 Zaangażowanie na szczeblu europejskim: Komitet zachęca krajowe rady rozwoju zrównoważonego do połączenia swoich doświadczeń, wymiany sprawdzonych rozwiązań oraz do otwartego dialogu, zwłaszcza poprzez wzmocnienie sieci EEAC. W ten sposób stałyby się one wspólnie zdecydowanym orędownikiem zrównoważonego rozwoju na szczeblu europejskim.

4.3 EKES zaleca również, by rady starały się rozwijać swoje możliwości w zakresie indywidualnych i wspólnych interakcji z instytucjami europejskimi w kwestiach europejskiej polityki rozwoju zrównoważonego z perspektywy społeczeństwa obywatelskiego. Komitet — a zwłaszcza Centrum Monitorowania Rozwoju Zrównoważonego — mógłby odegrać cenną rolę, umożliwiając większe zaangażowanie krajowych rad rozwoju zrównoważonego w te kwestie na szczeblu europejskim. EKES mógłby regularnie włączać w swoje przyszłe prace EEAC i jej członków. Mógłby on wspierać ogólnoeuropejskie analizy porównawcze dotyczące tego rodzaju zagadnień, koncentrując się w szczególności na wkładzie i roli społeczeństwa obywatelskiego. Mógłby on również zwracać uwagę na przykłady sprawdzonych rozwiązań oraz zajmować się ich rozpowszechnianiem.

4.4 EKES podkreśla, że kluczowe znaczenie ma także szeroki udział społeczeństwa w sprawach dotyczących rozwoju zrównoważonego również poza działalnością rad krajowych. Wzywa on zatem władze krajowe, regionalne i lokalne do angażowania przedstawicieli społeczeństwa obywatelskiego we wszystkie decyzje polityczne o szczególnym znaczeniu dla rozwoju zrównoważonego. Nie ma wytycznych wyznaczających minimalne standardy dotyczące zasad właściwego postępowania w zakresie angażowania społeczeństwa. Celem wsparcia owego udziału Komitet zaleca regularne dokonywanie porównań lub nagradzanie najlepszych rozwiązań. Krajowe rady rozwoju zrównoważonego powinny także starać się współpracować ściśle z innymi organizacjami i instytucjami zajmującymi się w państwach członkowskich tą problematyką, w tym z krajowymi radami społeczno-gospodarczymi, tam gdzie one istnieją.

4.5 Na zakończenie EKES pragnie zwrócić uwagę na fakt, że działalność krajowych rad rozwoju zrównoważonego może być owocna tylko wówczas, gdy poszczególne rządy będą skłonne słuchać ich porad i uwzględniać je w swoich decyzjach oraz podejmować konkretne działania, by polityka krajowa w większym stopniu opierała się na zasadach rozwoju zrównoważonego, w tym poprzez przydzielanie odpowiednich środków.

Bruksela, 12 grudnia 2007 r.

Przewodniczący
Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego
Dimitris DIMITRIADIS